

Уявне затишшя та когнітивне виснаження: проміжні підсумки моніторингу інформпростору від УЦБС

Український центр безпеки та співпраці підбив підсумки комплексного моніторингу українського інформаційного поля за період з 12 по 24 травня 2026 року.

Дослідження охопило три магістральні теми, які перебувають під постійним тиском внутрішніх деструктивних елементів та російських ПІСО: рекрутинг до Сил оборони України (включаючи СЗЧ та БЗВП), процеси мобілізації й діяльність ТЦК, а також суспільну єдність. Загалом протягом звітного періоду було зафіксовано понад 640 тисяч згадок цих тем у цифровому просторі (новини, пости, коментарі, відео), авторами яких стали понад 334 тисячі унікальних користувачів.

Моніторинг продемонстрував загальне переважання негативної тональності за показником Net Sentiment Rate (NSR) на основі штучного інтелекту, який для всіх досліджуваних тем коливався у критичному діапазоні від -54 до -91. Водночас аналітики фіксують суттєве зростання нейтрального інформаційного потоку. Висока частка нейтральних згадок створює ілюзію стабільності. Однак, такий показник може маскувати прихований потенціал негативу і пасивної агресії. Водночас українська аудиторія є нестабільною не маючи аргументів на підтримку чи спростування кризової теми. За появи будь-якого кризового приводу, нейтральне до того медіа поле має властивість до миттєвої детонації та трансформації у відкритий негатив.

Рекрутинг та проблеми СЗЧ

За темою зафіксовано 59 тисяч згадок від 20 тисяч авторів. Основним майданчиком дискусій за моніторинговий період став Telegram (53% згадок), за ним ідуть Facebook (27%) та YouTube (10,7%). У сфері рекрутингу, базової військової підготовки (БЗВП) та самовільного залишення частин (СЗЧ) спостерігається різке зростання загального обсягу публікацій на тлі зниження реального залучення аудиторії, при цьому показник тональності NSR тут зафіксувався на рівні -54.

У моніторинговий період тематика рекрутингу була присутня у медіапросторі переважно у форматі фонових згадувань — як додатковий елемент (кадрова реклама) у новинних матеріалах бойових бригад і підрозділів СОУ, а не як самостійний інформаційний привід чи тематичний тренд. Тема згадувалася на окремих ворожих/деструктивних каналах, які також не мали значного охоплення на національний медійний простір і репрезентативність статистики.

Головним деструктивним трендом залишаються спроби нормалізувати дезертирство, подаючи його як логічну форму раціонального протесту. Залишається високою вразливість інформаційного простору України до кримінальних подій за участі осіб у статусі СЗЧ. Такий правовий статус учасників злочинів стає головним драйвером штучної віральності. Подібні медіа-події миттєво підхоплюються проросійськими пабліками. Їх просування відбувається у спосіб механічного (вірогідно – автоматизованого) репостингу. Це працює як ретранслятор панічних настроїв.

У відповідь на це державницький дискурс акцентує на кримінальній відповідальності за дезертирство, важливості технологічної модернізації навчальних центрів та розвитку прозорого рекрутингу від успішних бригад, що дозволяє вирівнювати баланс думок.

Мобілізація та діяльність ТЦК

За темою зафіксовано 521 тисяч згадок від 278 тисяч авторів. Основним майданчиком дискусій за моніторинговий період був Facebook, який утримує абсолютне лідерство як майданчик для поширення контенту (62%), значно випереджаючи Telegram (16%) та YouTube (12%). Сфера мобілізації та діяльності ТЦК продовжує зазнавати найбільш жорстких і скоординованих інформаційних атак, внаслідок чого індекс тональності NSR у цьому векторі впав до найнижчої позначки -91.

Будь-які поодинокі управлінські чи логістичні проблеми штучно гіперболізуються ворогом до масштабів загальносистемного колапсу. Медіапростір наповнюється емоційно забарвленими повідомленнями про нібито тотальну корумпованість ВЛК, мобілізацію осіб із важкими розладами та використання новобранців у господарських роботах замість реальної бойової підготовки. Варто також відзначити зменшення масштабів мультиплікації окремих кейсів так званої «силової мобілізації». Характерною рисою періоду стало те, що резонанс здебільшого формували одне-два відео, які надалі активно поширювали користувачі різних платформ.

У мережі фіксуються повідомлення зі спробою виправдати та легітимізувати підпали будівель ТЦК, транслуючи їх як нібито «прийнятну форму народного протесту». Водночас варто говорити про певну зміну у зафіксованій та демонстрованій у відеоконтенті поведінці, який нині є основним драйвером поширення теми. Йдеться про зростання кількості випадків насильства щодо військовослужбовців ТЦК та стихійних групових нападів на них. Помітно, що впродовж моніторингового періоду така тенденція почала набувати ознак стійкої та повторюваної. Попри оперативні офіційні повідомлення, новини про насильство — як з боку військовослужбовців, так і щодо них — свідчать про високий рівень конфліктності в цій сфері.

Разом із тим варто відзначити окремі приклади позитивної офіційної комунікації на користь посилення мобілізації, які були зафіксовані у моніторинговий період. Так конструктивне тло формують заяви Міністерства оборони щодо трьох стратегічних пріоритетів, які включають впровадження нової контрактної системи, прозору логіку

ротацій, спрощення адміністрування виплат та перенесення БЗВП безпосередньо на рівень бойових бригад задля підвищення довіри новобранців.

Технологічні виклики перед суспільною єдністю

За темою зафіксовано 59 тисяч згадок від 35 тисяч авторів. Основними платформами на яких фіксувався контент по вказаній темі - Facebook домінує з 77% охоплення, X/Twitter (11%), далі Telegram (11%). Вектор суспільної єдності перебуває під технологічним тиском, спрямованим на формування глибокої депресії, зневіри в державних інституціях та тотальної поляризації суспільства, де індекс тональності NSR склав -73.

Ворог активно реанімує конспірологічні теорії змов та ксенофобські наративи, розганяючи через мережу анонімних каналів міфи про навмисне «знищення нації» та «заміщення українців мігрантами». Проросійські майданчики використовують маніпулятивну сатиру, принизливі меми й емоційні тригери, щоб посіяти ворожнечу та нав'язати думку, що керівництво держави працює на агресора. Окремі дезінформаційні платформи у Facebook з невеликою кількістю підписників за рахунок алгоритмів штучно акумулюють до 750 тисяч переглядів на подібному деструктивному контенті. Захиститися від цього когнітивного штурму допомагають раціональні геополітичні оцінки лідерів думок щодо деїмперіалізації росії, а також заклики громадських діячів до системної протидії внутрішньому розколу як ключовому інструменту впливу кремля.

Інформаційна війна остаточно перейшла у формат високотехнологічного виснаження, де росія робить ставку не на пряме переконання у власній правоті, а на максимальне розхитування внутрішніх соціальних тригерів України — від мобілізації до інцидентів із СЗЧ. Створити надійний щит проти когнітивних атак ворога ми можемо лише через прозорі інституційні реформи, розвиток сервісного підходу до залучення людей у військо та фільтрацію споживаного контенту.